

X

Bandera del Codi Internacional de Senyals, coneguda sota el nom de "XEL-RAY", consta d'una creu blava sobre fons blanc, hissada en solitari, significa:

- Interrompi vostè allò que esta fent i faci atenció als meus senyals.

Hissada en el vaixell remolcador, el seu significat és:

- Tingui llest el remolc de respecte.

Hissada en el vaixell remolcat, el seu significat és:

- El remolc de respecte està llest".

xabec

Com perfeccionament del Dromón Bizantí i de la galera, sorgeix en el segle XV el xabec.

Aquest navili va ser adoptat pels corsaris algerians i tunicines en les seves incursions contra les costes i la navegació cristiana en el Mediterrani.

Inicialment el xabec beribèrics era propulsat per remos i veles, encara que era la vela el sistema preferit de navegació, emprant els remos únicament per a maniobres de port o en cas de calma absoluta.

A la fi del segle XVII els corsaris magrebins modifiquen l'estructura del xabec suprimint els remos donant lloc a un vaixell de buc allargat, fàcil de maniobrar i de poc calat, amb tres mastelers que duïen com aparell veles llatines o triangulars.

El més característic era la inclinació cap a davant del pal de trinquet.

La seva velocitat, unida a l'artilleria que van començar a muntar en el segle XVII, ho feien temible en les seves incursions corsàries.

L'artilleria solia ser d'uns 20 canons en una bateria descoberta sobre la coberta.

Durant els segles XVI, XVII i XVIII, els corsaris algerians i tunisià realitzaven freqüents incursions contra les costes espanyoles del Mediterrani, sembrant el terror entre les poblacions costaneres.

La tàctica era endinsar-se amb una flotilla variable, entre 6 i 20 xabecs, en aigües costaneres espanyoles i, en menys mesura, franceses o sicilianes, desembarcar en els voltants d'un port indefens, ocupar-lo i saquejar-lo i retirar-se ràpidament, abans que les flotes de galeres de defensa costanera poguessin interceptar-los.

També eren molt freqüents els atacs al tràfic mercant.

Per a plantar cara als xabecs beribèriques, més ràpids i millor armats que les galeres, la Real Armada, a mitjan segle XVIII, adopta el xabec com sistema per a oposar-se a la pirateria algeriana.

Tan greu va ser el problema durant el segle XVIII, que el rei Carlos III organitza en 1775 una expedició contra Alger, principal centre de les operacions corsàries, per a intentar ocupar-la.

Va ser l'Almirall mallorquí D. Antonio Barceló qui va donar un gran impuls a la construcció de xabecs dotant-los d'una major finesa de línies i maniobrabilitat.

Com exemple dels xabecs espanyols caldria citar al Gitano, construït a Cartagena, com prototip del xabec espanyol ja que, basant-se en el seu disseny, l'enginyer Juan Real, va construir una magnífica sèrie de xabecs de desplaçament una mica major, 288 tones.

Va ser D. Antonio Barceló qui va ordenar la classificació dels xabecs.

Així es distingia entre:

Grans, de 680 tones, i armament de 38 canons.

Mitjanes, de 420 tones, i un armament similar, per a operacions especials.

D'aquest tipus es van construir 4 (Murcià, Sant Fulgenci, San Leandro i San Raimundo).

Petites, d'unes 275 tones i 20 canons, destinades a guardacostes i vigilància

xabec algerià

Sorgeix en el segle XV i va ser adoptat pels corsaris algerians i tunisians en les seves incursions contra les costes i la navegació cristiana en el Mediterrani, inicialment el xabec era propulsat per veles i remos, encara que la vela és el sistema preferit de navegació, emprant els remos solament per a complexes maniobres, a la fi del segle XVII els corsaris magrebins modifiquen l'estructura del xabec suprimint els remos donant lloc a un vaixell de buc allargat, fàcil per a elaborar difícils maniobres i de poc calat, amb tres mastelers que duïen com aparell veles triangulars, el més característic era la inclinació cap a davant del pal de trinquet, la seva velocitat, unida a l'artilleria que van començar a muntar en el segle XVII, ho feien temible, l'artilleria solia ser d'uns 20 canons en una bateria descoberta sobre la coberta, durant els segles XVI, XVII i XVIII, els corsaris algerians i tunisians realitzaven freqüents incursions contra les costes espanyoles del Mediterrani, sembrant el terror entre les poblacions costaneres.

xabec espanyol

El xabec espanyol construït a Cartagena (1750) un bon exemple de xabec va ser Antonio Barceló qui va ordenar la classificació dels xabecs, aquests es distingien entre: Grans, de 680 tones, i armament de 38 canons. Mitjanes, de 420 tones, i un armament similar, per a operacions especials.

xabec pollacra

A més del xabec clàssic, els espanyols i francesos modifiquen l'estructura d'aquest i creen, a mitjan segle XVIII, la diferència fonamental amb el xabec era l'aparell, en lloc de les veles triangulars portaven veles quadrades en els pals major i trinquet, estaven dotats d'una bateria d'artilleria que oscil·lava entre 16 i 24 canons.

xabec reial

Nau lleugera del segle XVIII, armada, de la Marine reial, destinada a combatre la pirateria que emprava el xabec com arma ofensiva en les seves malvestats.

xabec rodó

Xabec de port considerable, amb els pals trinet i el major compostos i creuats, amb veles rodones, com els d'un bergantí i el pal de messana de xabec.

Fou un tipus de vaixell característic del segle XVIII, però mol poc emprat en la marina mercant.

xafaldet

Cadascun dels caps que serveixen per a carregar els punys baixos de les veles quadres petites (gàbia, goneta, etc), cap el centre de les seves vergues.

El cap que fa la mateixa funció a les veles quadres majors, pren el nom de palanquí.

xafaldet

Els xafaldets tenen la mateixa funció que els palanquins de la major i es donen en doble i per popa de la vela, de manera que un cap de la corda surt de la creu, baixa a un bossell situat en el puny d'escota i de allí retorna a un bossell situat prop de la creu, des de on, cada xafaldet baixa al claviller de l'orla corresponent.

Si les gàbies són partides, els xafaldets només es guarneixen en les gàbies, els velatxos i les sobremitjanes baixes, ja que en les altes disposen de vergues mòbils que baixen a besar les vergues baixes mitjançant el carregadors.

xafaldet

Cap que serveix per a carregar els punys de les gàbies, gonetes i sobregonetes; fan el mateix paper que els palanquins en les majors.

xafarranxo

Avalot, desordre, gent en moviment desordenat i sorollós.

xafarranxo

Esforç de conjunt realitzat per la tripulació per a salvar situacions de constrenyiment, com xafarranxo de col·lisió, d'incendi, etc.

El coneixement de l'apropiat ús dels dispositius d'emergència del vaixell és vital per a la supervivència de la tripulació.

En conseqüència, s'assignen obligacions, que conformen el pla d'emergències del vaixell, que s'ha d'executar davant qualsevol sinistre.

Per a poder portar a terme correctament aquell, s'efectuen exercicis o xafarranxos on es posen en pràctica les funcions de cada home.

Aquests entrenaments poden ser Incendi, avarada, col·lisió i vessament d'hidrocarburs o mercaderies perilloses.

xafarranxo d'abandó

El xafarranxo d'abandó no cobreix el 100%, i cadascun concorre a l'estació de bassa assignada, excepte els quals han d'actuar com a rescat o demolició.

Aquest és un grup ensinistrat per tractar de mantenir el vaixell més temps a flotació o per volar-ho i produir el seu enfonsament total, evitant que caigui a poder de l'enemic.

L'ordre de xafarranxo d'abandó és preventiva, perquè la veu executiva és la d'abandó del vaixell que donarà el Comandant.

xafarranxo de cois

Comprèn la neteja i l'airejo dels llits de la marineria, deixant-les després ordenades en les bataioles corresponents

xafarranxo de combat

El xafarranxo de combat era el bàsic, doncs constituïa la conjunció i raó de ser d'aquesta unitat de guerra.

Exigia una preparació completa, des de l'ensinistrament individual fins al propi tir de combat. Intervenia el 100% del personal i gens ni ningú deixava de ser important.

Les seves dues variants eren el combat de superfície i el combat antiaeri.

Es cobrien davant la possibilitat o en previsió d'una acció ofensiva o defensiva en un termini immediat o en circumstàncies en les quals podia esperar-se una acció de combat.

No és convenient mantenir cobert aquest xafarranxo per un lapse massa perllongat, excepte que la situació ho exigeixi.

La raó és que produeix un esgotament, que acabaria conspirant contra la correcta execució de les funcions de cadascun.

L'alternativa vàlida és el que ja hem comentat com a creuer de guerra, que manté en lloc de combat en aprest immediat i en forma permanent, un terç del personal.

Per aconseguir el millor rendiment individual i per equip, la distribució dels llocs de combat i de les seves guàrdies rotatives es converteix gairebé en un art.

xafarranxo de neteja

L'acció i efecte de desembarassar les cobertes i bateries, col·locant els pallets de la tropa i marineria en les xarxes dels passamans i parapets, i deixant el vaixell net i esplaiat.

xafarranxo de sinistre

El xafarranxo de sinistre és l'organització que adopta el vaixell per contrarestar els efectes negatius produïts per col·lisió, incendi, explosió o qualsevol altra seqüela de guerra o d'accident major.

Dins del xafarranxo de combat està implícit el de sinistre.

Però ha de ser convocat especialment quan es navega en creuer de guerra o amb guàrdies normals, i cobreix solament el personal designat per a una funció específica dins del sistema de control d'avaries.

La resta de la dotació concorre als seus llocs d'abandó, fonamentalment per permetre el lliure moviment i treball sense interferències del personal de control d'avaries.

D'aquesta manera també s'aconsegueix mantenir agrupat a la resta del personal en forma ordenada, tant per actuar com a reforç dels trossos, com per estar llests a executar l'abandó si aquest fos el cas límit.

xàfec

Pluja de curta duració que, encara abundant, no modifica la situació meteorològica general.

xàfec

Gran precipitació aquosa amb cristalls de gel o sense ells, en un espai de temps relativament curt, acompanyada gairebé sempre d'aparell elèctric i d'un ràpid canvi de vent, de manera que la seva direcció final és sensiblement oposada a la inicial.

Els ruixats procedeixen dels núvols de desenvolupament vertical, que, com a tals, solen tenir una base inferior a la seva altura, i, per tant, la quantitat d'aigua que al seu pas deixen caure sobre el observador sembla desproporcionada comparada amb la base del núvol.

Les seves gotes són gruixudes, per haver de vèncer la resistència de forts corrents d'aire ascendent.

La superfície terrestre té normalment una càrrega elèctrica de signe negatiu pel que fa a l'aire, sent el gradient potencial d'uns 100 volts per metre.

Els cristalls de gel i les gotes d'aigua continguts en el núvol es carreguen positivament a causa de la fricció del vent, havent grans càrregues positives en la part superior del núvol i negatives en la inferior.

Quan hi ha una gran diferència de potencial, les descàrregues elèctriques poden produir-se des del núvol al sòl, entre dues parts del mateix núvol, o entre dos núvols diferents.

La ràpida expansió i contracció de l'aire, que ha estat fortament escalfant amb el pas de l'espurna elèctrica, explica el fort so que es coneix amb el nom de tro, el qual rebota en els núvols veïns, a manera d'eco.

L'efecte òptic del llamp és el llampec, que es presenta com una general i instantània il·luminació del cel.

Quan la diferència de potencial entre un vaixell i els núvols o l'aire situats damunt de ell és gran, però sense arribar a produir-se el llamp, en temps tancat, propi del ruixat, pot produir-se el foc de Sant Elm, consistent en un espurnejat que es desprèn de les puntes dels mastelers, antenes, etc., i en ocasions en unes lleugeres boles de foc que descendeixen al llarg dels pals i arboradura i que desapareixen, finalment, amb una ràpida explosió.

El canvi en la direcció del vent que es produeix una vegada passat el ruixat, es deu al fet que el núvol, a l'ésser de desenvolupament vertical, és alimentada -per vents convergents- principalment des de la seva part inferior.

Si abans de passar el ruixat per l'observador, aquest té vent de llevant, ho tindrà de ponent, una vegada hagi passat per ell el núvol, la qual cosa explica la pròpia convergència del vent.

Aquest ràpid rolar del vent porta amb si una mar oposada, i si el vent inicial era entaulat, la mar serà desenvolupada i per tant estesa de lleua, sobre la qual haurà la mar del vent actual.

Els ruixats són de témer en la navegació a vela o esportiva, va que es pot prendre per la lua al traslutar amb els canvis de vent, quedant en fatxa i sense govern, pel que la descripció feta dels símptomes del ruixat servirà per a preveure i predir tal situació.

Menys intens que el ruixat, el xàfec consisteix en una ràpida precipitació no persistent procedent d'un cúmul de bon temps. Generalment va acompanyat d'un canvi súbdit, però no intens, del vent.

El xàfec no presenta perill algun per als vaixells de propulsió mecànica o de port regular, però no així per a les embarcacions menors propulsades a vela, en les quals el xàfec, i el vent que porta amb si, poden arribar a rifar alguna escota, deixant a les embarcacions momentàniament sense govern.

Sinònim d'aiguat.

xàfec

Pluja molt forta, que dóna lloc a una precipitació de curta durada i amb intervals de cel clar.

Procedeix dels cumulonimbus, i és senya d'una estratificació inestable, en la qual tenen lloc ràpids moviments verticals de l'aire.

Es distingeix de la tempestat pel desenvolupament dels cumulonimbus, que és menor, i pel fet de no anar acompanyat de llamps i trons.

xàfec

Generalment tot fenomen atmosfèric caracteritzat per començar i finalitzar d'una forma ràpida i pels canvis bruscs d'intensitat que experimenta durant el seu desenvolupament.

segons la naturalesa del fenomen en qüestió, poden ser:

Xàfecs de neu

Xàfecs d'aigua.

Xàfecs d'aigua i vent

xàfec

Núvols obscurs i compactes que es formen en l'horitzó sobtadament empesos per vents forts.

segons es resolien aquests núvols donen lloc a diferents classes de xàfecs:

Xàfecs d'aigua

Xàfecs de vent

Xàfecs d'aigua i vent

xàfec d'aigua

Xàfec que porta aigua.

xàfec de front

Xàfec que s'apropa amb el pas d'un front fred, ocorre en les zones temperades amb vents de l'oest, el front mostra una formació de núvols amb forma de cigar, de color gris o negre, el baròmetre no sol avisar de la seva arribada.

xàfec de inestabilitat

És l'aiguat que es dona amb bon temps quan es produeix una discontinuïtat local o passatgera.

Són de curta duració, provocant la formació de cumulonimbes, apareixen a les hores de més calor i paren per la nit.

A l'oceà són provocats per la corrent d'aire polar del N. al NW. al entrar en contacte de la superfície de les aigües menys fredes.

Són típics, també, els que s'observen en les costes de penya segats, quan les marinades s'introdueixen per dessota d'una massa d'aire calent, que es veu obligada a elevar-se i dirigir-se cap el mar, en sentit contrari a la marinada.

xàfec de neu

Període relativament curt de precipitació de neu que cau d'un núvol cuculiforme i es caracteritza pel seu començament i terminació ràpids.

xàfec de vent

Cop de vent sobtat i de direcció canviant.

xafegada

Xàfec gran, intens.

xafogor

Calor sufocant que se sent en un ambient calent, humit i encalmat.

xafogós

Aire calent de l'estiu.

xafogós

Apliqués al vent, al temps o atmosfera, horitzó o costa, carregada de núvols que porten aigua i vent.

xafegueria

Conjunt de xàfecs aplegats a l'horitzó.

xafuc de peix

Gran abundància de pesquera.

xaica

Llagut petit, molt semblant al gussi.

xalabrell

A l'Escala xaranbeco.

xalabert

A l'Escala salabret.

xalana

Embarcació de forma paral-lelepipèdica i fons pla construïda generalment amb planxes d'acer i sense aparell motor

Té gran aplicació en els ports, rius i zones protegides com mitjà de transport de persones, mercaderies, escombraries o altres serveis auxiliars.

Es mou a la sirga, amb remos o a remolc.

xalana

Embarcació de fons pla, de bordes paral-leles i amb la proa i popa arrodonides, construïda per a la navegació fluvial i emprada també en la càrrega i descàrrega de vaixells en determinats ports.

Les xalanes, molt emprades a l'Europa central, solen ésser proveïdes d'un petit motor o remolcades en sèrie, arrossegades per potents remolcadors, però també en navegant a la sirga.

A popa i duen mirall, i l'esclop a proa també i duen mirall.

xalana

Bot petit de proa afilada, popa quadrada i vertical, i fons pla.

Usada en el dics de carena i en el transport d'operaris i materials per la reparació dels vaixells.

xalana

Pontó en el que s'hi carrega el fang extret del fons.

xalendria

Embarcació de l'Edat Mitjana que navegava a rem fins al segle XIII i després a vela, arborant dos pals, i podia embarcar cavalls i homes armats.

xallau

Forcat de proa d'una barca gran.

xaloc

Vent que bufa del SE.

xaloc

Vent del sud-est, calent, que procedeix del nord l'Àfrica i bufa sobre tota la conca del Mediterrani.

xaloc

En Itàlia meridional, Sicília, Grècia i costa d'Argèlia, vent similar al foehn.

A vegades és humit, encara que el normal és que sigui molt sec i vingui carregat de polsim sorrenc.

xalocada

Vent fort de xaloc.

xalocós

Propi del xaloc.

xaloquejar

Tendir un vent a venir de xaloc.

xaloquell

Xaloc suau.

xaloquer

Vegi's xalocada.

xaloqueria

Vent xaloc acompanyat de boires i humitat persistent durant dies o setmanes.

xaloqueu

Vegi's xaloquell.

xalupa

La major de les embarcacions de servei que duien en temps de la vela els navilis de guerra i l'eslora de la qual era molt similar a la màniga d'aquests.

Es movia a rem i a vela i durant les estades del vaixell en port s'emprava principalment en el transbordo de grans pesos, com àncores, canons, municions, etc.

Durant la navegació s'estibava a bord entre els pals trinquet i major.

Embarcació amb fons pla i un pal, amb una vela cangrea, gàbia i floc, per a ús en aigües baixes i costaneres.

El seu nom es deriva del «*sloep*» holandès, que és l'origen del «*sloop*» nord-americà, que també es coneix com balandre.

xalupa

Qualsevol de les embarcacions de pesca costanera del litoral europeu de l'oceà Atlàntic.

xalupa biscaïna

Llanxa pròpia de les costes de Biscaia, molt estreta i amb el pal major en candela i el mitjana molt caigut cap a popa, hissant veles al terç.

xalupa

Ponto en el que es diposita tot el fang extret del fons.

xaluper

Patró o amo d'una xalupa.

xaluquer

Nom que la gent de mar dedicada a la navegació d'altura, dóna al que fan la navegació de cabotatge.

xambel

Aparell de cordell constituït per diverses peixos en cadascun dels extrems del qual es col·loca el corresponent ham i un plom per al seu llastrat.

Aquest aparell s'utilitza per a la pesca litoral d'espècies que s'acosten a la costa, especialment en la zona de l'estret de Gibraltar.

xambequí

Espècie de xabec de tres pals amb veles quadres.

xamfrà

Rebaix o tall oblic que es fa en els cants d'un tauló per a suprimir les arestes vives.

xamfron

Cadascuna de les peces de fusta que formen la figura del coll d'un pal i que sortint per a fora cap a babord i estribord, sostenen els baus de la cofa.

xanar la vela

Afluixar la vela.

xanar l'osta

Maniobra que es fa amb la vela, quan va en creu, a la valenciana, per tal d'anivellar les antenes.

xanca

L'altura que tenen els peus de les forquetes de popa.

xancó

Asta en la seva accepció d'alçària dels peus de les forquetes de popa d'un vaixell de fusta.

xangueter

Xarxa de cordill de cànem, de malla petita, usada per a fer cels d'artet més estrets que els anomenats de corona, és adequada per a agafar el xanguet.

xapa

Tros de la costa que es distingeix en la costa d'un color diferent de la resta d'aquesta.

xapa

Es denomina xapa a una làmina prima de metall que s'utilitza per a les construccions mecàniques.

xapa

Aixada petita de tall molt estret que serveix per a tallar llenya prima, etc.

xapa de damunt

Cadascuna de les planxes del folre en doble teuladell i les vores superior de la qual i inferior munten sobre les xapes de sota a les quals van reblades.

xapa de fora

Vegi's xapa de damunt

xapa de llimera

Xapa tallada en forma de ferradura i que es col·loca en la revoltó, al voltant de la llimera per on passa la metxa del timó.

xapa de sota

Cadascuna de les planxes del folre en doble teuladell que descansen directament sobre les quadernes.

xapa de terra

Tros que es distingeix en la costa pel seu color diferent de la resta d'aquesta, i per la seva figura plana en forma de tall seguit fins al mar, però amb alguna inclinació sobre la mateixa terra.

xapa exterior

Vegi's xapa de damunt

xapa interior

Vegi's xapa de sota.

xapa pegada

Vegi's xapa de sota.

xapa superposada

Vegi's xapa de damunt.

xapall

Badall o clivella que es fa a la fusta en ressecar-se.

xapapot

Brea natural que es troba en les Antilles, en els mars Caspi i Mort, i en altres llocs del globus.

xapapot

El xapapot (del náhuatl chapopotli, corrupció de tzaucpopochtli, compost de tzacutli, engrut, i popochtli, perfum), és un sinònim utilitzat per a asfalt.

També es coneix com xapapot el petroli o oli mineral il·legalment soltat pels vaixells cap a la costa, en ocasions procedent dels seus tancs de combustible o maquinària.

xapar

Vogar mal i de les seves resultes esquitxar d'aigua amb els remos.

xapar

Cobrir o guarnir amb xapes.

xapat

Cobert amb xapes.

xapatge

Operació de xapar.

xapelleta

Espècie de tapadora que cobreix per la part superior el forat de l'èmbol i el del morter d'una bomba, en les circumferències de la qual exteriors es troba fixa per un sol punt, perquè d'aquesta manera pugui obrir i tancar i donar pas a l'aigua.

xapeta

Planxa de ferro foradada, embotida en una peça pel lloc on deu fer força un pern.

xapolleig

Efervescència o moviment particular que es nota en la superfície del mar en la línia divisòria de dos corrents d'aigua oposades.

xaragall

Regueró que es forma en una platja a causa del flux cap a la mar de l'aigua que ha quedat a la sorra de la part alta de la platja, després de la retirada de la marea o quan amainen les onades de tempesta.

xarambeco

Art de pesca, consta d'un cordill llarg i prim, proveït d'un plom petit a l'extrem unit amb un pel de seda, que té un amb petit, hom l'esca amb cargols petits de vinya, pesquen serrans, judrioles, etc. Sinònim volantí.

xaranga

Nom que donen en el riu de Sevilla al lloc on amarren els xaranguers, i al tracte o tràfic que es fa en ells.

xaranguer

Vaixell costaner d'Andalusia i singularment del Guadalquivir, no té coberta, i solament té un pal a proa amb vela al terç, un botaló per a un foc i una mitjana petita.

xarbascat

Vegi's ruixat.

xarbot

Esquitx violent, esclafit d'aigua.

xarbot

Xàfec fort de curta durada.

xarbotada

Espetec d'aigua.

xarbotar

Agitar-se la superfície d'un líquid.

xarleston

Art de bou que es va utilitzar molt en la pesca d'arrossegament en el Mediterrani, i que es diferencia del model clàssic, o bou català, per tenir la fisca de major amplitud que aquell.

En l'evolució dels arts de bou en el litoral mediterrani, l'art model xarleston es troba en posició intermèdia entre el bou català i la ratera.

El seu ús va correspondre a una època que les embarcacions d'arrossegament normals en aquestes costes no sobrepassaven els 100 HP, i en general es pescava amb ells en zones de poca profunditat.

La grandària del xarleston resulta petit, especialment si es compara amb la gran grandària dels arts actuals; variava al voltant dels 25 m, dels quals aproximadament 12 corresponien a les bandes, de 1 a 2 al floc, altres 2 per a la màniga, i la resta per a la resta del cos de l'art..

Com en tots els arts d'arrossegament, la mida de la llum de la malla va disminuint des de les bandes al floc; en aquest cas era de 24 mm entre nusos en les bandes, de 10 en la màniga, de 40 en la fisqueta situada en la part alta, i de 100 en la fisca per on escorre l'aigua en la part inferior de l'art. Les malles del floc acostumaven ser bastant estretes.

Per a assegurar la flotació s'utilitzaven boles de vidre i ploms en la relinga inferior per a assegurar que es lliscava ran del fons.

En general s'utilitzava per a la seva construcció fil de cànem. La manera de pescar era exactament el mateix que amb els altres models d'arrossegament.

xarló

Petita pana de suro que es posava a les sirgues per aguantar-les a fi de que no arrosseguessin i s'enganxi-se'n al fons en llocs bruts.

xarnera

Peça de metall que segons l'ordenança per a assenyalar la línia d'aigua en els vaixells del tràfic dels ports.

xarnera

Vegi's frontissa.

xarpellera

Xarxa vella, gastada, que ja no pot ésser utilitzada.

xarquí

Vent est.

xarquista

Lladre que fa robatoris en viatges marítims.

xarrabascat

Xàfec fort de poca durada.

xarranxa

Tauló de fusta que es clava provisionalment d'una quaderna a una altra, una vegada arborades i aplomades, amb la finalitat de que no s'inclinin per si mateixes en un o altre sentit.

xarranxa

Riostra que es clava unint les diferents parts d'una quaderna per subjectar-les entre sí mentre s'armen, empernen o enclavillen.

xarret

Rodet petit en el qual els fusters de ribera per estrènyer la corda de fil que serveix per a assenyalar els talls que deuen donar a les peces.

xàrter

Servei no regular de naus que consisteix a noliejar una nau quan hi ha prou passatgers perquè el viatge que sigui rendible.

xàrter

Arrendament o lloguer d'un equip o mig de transport: per a una sola vegada en direcció convinguda, per a un viatge rodó) o per a transports successius.

Pot consistir també en arrendament per període de temps prefixat o timer-charter, el qual es concerta de la manera ordinària, o sigui conservant l'armador la total administració o bé cedint la cura i total control.

El terme es relaciona gairebé exclusivament amb el noliejament de vaixells i avions i es materialitza amb la signatura de la corresponent pòlissa o contracte entre armador i armador-noliejador o entre armador i comerciant, o els seus agents.

La seva negociació es veu facilitada per textos normalitzats per a les diverses modalitats citades i altres relacionats amb els diferents tràfics.

xàrter party

En el comerç marítim la llengua més usada és l'anglès pel que en la majoria dels països és freqüent denominar la pòlissa de noliejament amb el nom anglès de charter party, terme procedent de la locució francesa charter partie, amb la qual es designava el tràmit que es complia una vegada constituït el contracte de noliejament, que era esquinçat irregularment, quedant-se cadascuna de les parts -noliejador i armador- amb una meitat del contracte subscrit, la qual cosa constituïa una prova de la realització del contracte.

A més, per aquest el capità identificava al consignatari de les mercaderies.

Es pot al·ludir també a la pòlissa de noliejament mitjançant l'expressió abreujada "charter", o bé per les sigles C. P.

xarxa

Aparell fet de teixit de malla que s'usa per a pescar.

xarxa

Conjunt de fils nuats pensat per no deixar passar el peix.

xarxa

La xarxa es fa servir per altres menesters, com poden ser sota el botaló o entre els candelers i guardamacips de les amures perquè no caigui per la borda cap floc un cop arriat.

O fins i tot a les aletes perquè no caigui un tripulant, o per fer una bossa o un coi i per altres funcions que sempre se li trobaran a bord.

Fins el nostres avis, es varen fer de cotó i cànem, però ara ja només es fan de material sintètic, com molt altre material.

xarxa

Conjunt del peix agafat amb una xarxa.

xarxa

Conjunt de cordes teixides amb nuades que forma un engraellat romboïdal i que serveix per a diverses utilitats a bord, com ara la protecció de la tripulació, el trincatge de la càrrega, etc.

xarxa astronòmica

Sistema o conjunt de punts determinats a partir d'observacions astronòmiques

xarxa caladora

Xarxa emprada per a la pesca de lliseres.

xarxa cega

A Tossa, indica l'espessor de les malles de les xarxes.

xarxa cega

Xarxa de malla molt estreta, per a agafar peix petit.

xarxa d'aigües profundes

Sistema d'obtenció d'informació meteorològica i oceanogràfica en temps real de l'Institut nacional de meteorologia d'Espanya, format per 11 boies Seawatch i 3 Wavescan.

Els instruments estan situats en punts amb profunditats entre 200 i 800 metres i amiden paràmetres oceanogràfics i meteorològics. Les dades són transmesos cada hora via satèl·lit i es troben disponibles en la pàgina de la AEMET.

xarxa d'obstrucció

Es diu de quan una sèrie de cables són entrellaçats entre si per a constituir una espessa malla que, tendida en un espai marítim determinat, impedeixi el pas de mitjans d'assalt, torpedes o altres enginyers bèl·lics.

xarxa de cabra i boc

Xarxa. que forma ratera en .la seva part inferior, a uns dos terços de la seva amplada, i en el terç superior es manté completament llisa.

xarxa de càrrega

Teixit de malla, fet amb cap relativament gruixut o cable d'acer, i de forma quadrada, usat per a carregar o descarregar embalums o paquets de càrrega general.

xarxa de combat

Xarxa que en alguns casos es col·loca paral·lelament a l'ampit del vaixell per a formar la batallola.

xarxa de coordenades

Una xarxa de coordenades són les quadrícules que formen els diferents meridians i paral·lels en un mapa o en un globus.

xarxa de localització

Quadrícula emprada per a localitzar punts en un mapa.

xarxa de radiocomunicacions

En radiocomunicació, una cadena d'estacions de ràdio comandades i operades conjuntament.

xarxa de satèl·lit

La UIT la defineix com: Sistema de satèl·lits o part d'un sistema de satèl·lits que consta d'un sol satèl·lit i de les estacions terrenes associades.

xarxa de triangulació

Conjunt de vèrtexs geodèsics enllaçats amb amidaments formant triangles, per a la determinació de la superfície d'un terreny.

xarxa de vigilància de radar

Es diu de quan una cadena d'estacions radar, fixes o mòbils, terrestres, navals o aèries, unides i subordinades a un comandament comú, tenen la missió de localitzar i identificar, cadascuna en el seu sector, qualsevol objectiu naval o aeri detectat, amb la finalitat de tenir sota control un espai marítim o aeri, i repel·lir qualsevol temptativa de violar-lo.

xarxa del bauprès

Xarxa situada sota del bauprès, per evitar la caiguda de la marineria que labora en aquest pal.

xarxa geodèsica

Conjunt de vèrtexs geodèsics o punts geogràfics enllaçats amb amidaments formant triangles, per a la determinació precisa de la superfície de la terra.

xarxa geogràfica

Xarxa de línies que en el camp d'un mapa representen els meridians i els paral·lels.

xarxa Lambert

Xarxa plana emprada especialment per a usos militars. ha estat substituïda per la xarxa utm.

xarxa meteorològica

Conjunt d'estacions d'observació del temps distribuïdes en una regió o en un país i connectades a una central, a la que se subministra la informació recollida

xarxa plana

Sistema mètric de localització i referència cartogràfiques amb coordenades ortogonals, independent però associat a la projecció emprada en el mapa.

xarxa portapeixos

Xarxa que s'utilitza per a guardar els peixos després de pescar-los.

xarxa prima

Xarxa de malla estreta.

xarxa sense fil

Les xarxes sense fil (en anglès wireless network) són aquelles que es comuniquen per un mitjà de transmissió no guiat (sense cables) mitjançant ones electromagnètiques.

La transmissió i la recepció es realitza a través d'antenes.

Tenen avantatges com la ràpida instal·lació de la xarxa sense la necessitat d'usar cablejat, permeten la mobilitat i tenen menys costos de manteniment que una xarxa convencional.

xarxa utilitària

Xarxa geodèsica global de Catalunya recolzada en les xarxes estatals de primer ordre, ordre inferior i d'anivellació.

xarxada

Peix agafat d'una sola vegada amb una xarxa.

xarxaire

Pescador que es dedica a la pesca de tremalls i similars.

xarxaire

Persona que teixeix xarxes.

xarxer

Persona qui fa xarxa.

xarxer

Persona qui pesca amb xarxa.

xarxes

Peces o ormeigs de pescar, fets de malla de cordill, com les peces de l'art del bou, de la teranyina, tremall, etc.

xarxes alatxeres

Xarxa de malla especial per a pescar alatxa.

xarxes cartogràfiques

Conjunt de dues o més famílies de línies que es intersecten com en el cas de les línies de posició hiperbòliques o parts de cercles traçades en cartes, plànols cartogràfics o fulles de sondes.

xarxes caçonals

Les xarxes caçonals són xarxes fixes que mesuren generalment 500 metres de longitud i de 4 a 5 metres d'altura, amb malles de 20 centímetres de diàmetre; es calen fixes i verticals sobre el fons per a la captura de taurons joves, anomenats caçons, que viuen prop de les costes en les badies, on la femella adulta té a les seves criatures.

Aquestes xarxes es cobren durant la matinada per a evitar que els taurons adults ataquin i destrossin la xarxa.

xarxes combinades d'emmallat-tremall

Aquest art, que es cala en el fons, està format per una xarxa d'emmallat la part inferior de la qual se substitueix per una xarxa tresmallada, d'aquesta manera, es poden capturar peixos de fons en la part inferior de la xarxa (tremall) i espècies pelàgiques en la part superior (emmallat).

xarxes d'almadrava

Les xarxes d'almadraves representen un art complicat tant per la seva extensió, de vegades de molts quilòmetres, com per la sèrie de parts i compartiments que les formen.

Estan constituïdes per unes llargues xarxes verticals que parteixen de la costa i s'endinsen en el mar, les "*raberes*"; la més pròxima a la terra és la "*rabera de terra*" o de "*dintre*" i la més allunyada és la "*rabera de fora*"; a més presenten un quadre o "*escorxador*", subdividit en diversos compartiments que s'intercalen entre ambdues raberes, on són conduïts els peixos per a la seva captura.

El calat o fixació al fons d'una almadrava és una labor complicada, donada l'enorme extensió d'aquestes xarxes, que han d'estar fermes al fons per a evitar que puguin moure's les seves diverses parts, ja que en moltes ocasions, en plena pesca, són sotmeses a esforços considerables produïts per la dinàmica del mar i l'activitat pròpia de la captura, quan en el seu interior s'acumulen enormes quantitats de peixos amb grans pesos; per això cal fer estudis dels corrents i calcular l'embranchida dels possibles peixos que atrapa.

L'almadrava va sostinguda per una espècie d'esquelet de cables d'acer trenat, fermes al fons per mitjà d'innombrables ancores o morts, alguns dels quals sobrepassen els 800 quilograms, i estan suspesos en la part superior per un nombre variable de boies, freqüentment barrils de fusta o ampolles de vidre.

Quan es cala l'almadrava, es comença pel fondeig de les ancores, la posició de les quals s'assenyala pels corresponents flotadors i per l'estesa dels cables que han de suportar els draps de la xarxa.

Fins a la data, existeixen uns 100 tipus d'almadraves, les quals, segons la seva grandària, poden ser treballades des de per tres fins a per 50 pescadors.

D'acord amb les seves característiques i dimensions, així com pel nivell al que es fixen en el mar, seleccionen les espècies determinant la captura.

En Japó actualment es troben instal·lades més de 3 000 almadraves similars a les quals s'empren des de fa temps a Espanya i Itàlia.

Totes les almadraves funcionen sota el mateix principi: aprofitar la conducta que presenten els peixos enfront de qualsevol objecte que intercepti el seu camí.

Al trobar-se amb un obstacle, els peixos fugen instintivament cap a les aigües més profundes i segueixen la xarxa guia, en el final de la qual existeix una espaiosa entrada en forma d'embut que dona accés a un corraló que és el quadre; els organismes, al sentir-se tancats, prenen velocitat i comencen a donar voltes activament en el fons de la xarxa fins a trobar altra entrada, en forma també d'embut, ascendent primer i descendent després, que els duu al "*escorxador*", floc final de la xarxa vertical, el pis de la qual està lliure i funciona com celler o viver.

Quan els peixos han estat capturats, els pescadors ajunten les seves llanxes a la xarxa, generalment en la matinada i en el capvespre, i inicien el cobrament de l'escorxador, concentrant a la captura en ell, i per mitjà de culleres o a mà, puguen els peixos a la llanxa que duu una caixa especial amb aigua o amb gel per a transportar-los a la costa.

Els avantatges principals de l'almadrava són: pot funcionar durant les 24 hores del dia sense vigilància; no és necessari detectar i perseguir als bancs; és possible conèixer el volum de la captura abans d'extreure el peix del parany, la qual cosa permet preparar la quantitat de gel i els transportadors per a moure-la adequadament, sense gastar energia excessiva; l'esforç per a cobrar la xarxa és mínim.

La durada de l'art pot ser entre 8 i 10 anys; la seva operació és summament econòmica, ja que per la seva proximitat a la costa, el producte obtingut posseeix gran qualitat, degut al fet que fins al moment que es recull la captura es troba nedant dintre del floc, i és aixecada encara viva i passada als bodegues de gel.

En el treball d'aquest art es necessiten dos equips; un dels quals està operant i l'altre es té de recanvi, perquè cada tres mesos es canviï i es netegi d'organismes, com bàlans, algues i mol·luscs, que se li adhereixen, i a més es deixa assecat perquè conservi la seva eficàcia.

xarxes d'arrossegament

L'art d'arrossegament va ser utilitzat, al principi, per a la pesca dels organismes que viuen en el fons, no obstant això, a més d'aquest ús, en els últims anys s'ha assajat, de bon tros èxit, per a capturar en la profunditat mitja els densos bancs de peixos pelàgics que aquí es localitzen i que s'escapaven de les xarxes de cèrcol, especialment els verats, el sorell, i l'alatxa.

Els resultats han estat tan espectaculars que la seva utilització progressa amb rapidesa.

Les pesqueres amb xarxa d'arrossegament a mitjan aigua han de considerar-se les més importants entre les practicades en l'actualitat i a elles ha col·laborat de manera important l'evolució industrial de la pesca moderna.

La seva ocupació és especialment notable en les plataformes continentals àmplies; no obstant això, s'usa amb èxit per a la pesca en diferents nivells de profunditat del talús continental, i s'ha arribat, amb aquest tipus d'art, a l'explotació de les zones situades fins a la proximitat dels mil metres.

És necessari remolcar o arrossegar les xarxes d'arrossegament amb una velocitat calculada, per a fer més eficient la seva forma d'embut cònic i assolir que els organismes es concentrin en el seu extrem posterior, és a dir, en el cridat "*cóp*" o "*bossa*".

Existeixen dos tipus bàsics de xarxes d'arrossegament: aquelles que el cap es hala des de terra, xarxes d'arrossegament amb cap a terra, i en les quals la tracció es realitza des d'una embarcació, o xarxes d'arrossegament remolcades.

Les quals es remolquen des de terra són xarxes d'arrossegament amb modificacions en el nombre i tipus de parts que la formen; presenten variacions fonamentals en el *cóp*, com la "*xàvega*" on és més reduït; en els "*bolitxos*", que és molt cònic, i en els "*xinxorro de platja*", que és rectangular.

El xinxorro de platja és una de les xarxes més utilitzades en la pesca costanera mundial; els pescadors inicien el seu calat en la matinada, generalment a les 4 del matí: deixen un cap en terra i amb una llanxa estenen la xarxa; regressen a la platja amb l'altre; després, participen de 10 a 20 pescadors, i la cobren halant-la ajudats per un cap que es fixen en la cintura.

Quan la xarxa està pròxima a la riba, un pescador es fica al mar i ajunta les dues ales per a formar el *cóp* en la part mitja de la xarxa que, amb els seus ploms, ha vingut arrossegant tot el fons i capturant serres, rèmol de petxines, llenguados i altres espècies tant de fons com de mitja aigua.

Una vegada cobrat l'art se selecciona la captura i es conserva la qual té valor en el mercat.

Les arts d'arrossegament remolcades al principi s'operaven amb dos vaixells, un de cada costat de la xarxa, per a mantenir-la oberta, pel que aquest procediment es denomina "*pesca d'arrossegament en parella*".

Posteriorment, per a estalviar un vaixell en la tracció, es va emprar un solament, col·locant unes taules especials reforçades amb guarnicions metàl·liques, anomenades "*portes*" o "*taules*", que mantenen oberta la boca de la xarxa.

Aquest procediment es coneix amb diferent nom: a Espanya se li diu "*pesca de *bou*" o "*de la vaca*"; en Estats Units traw, i a Mèxic "*troleo*"; el nom més generalitzat és el "*d'arrossegament*".

Els vaixells que operen aquest tipus de xarxes d'arrossegament amb portes duen a proa la caseta per al comandament, la cuina, el menjador i les cabines per a la tripulació; la coberta central està reservada al gigre per a efectuar la maniobra de pesca: a popa tenen la coberta lliure per a realitzar el processat de les espècies capturades, i queda sota la bodega.

El gigre consta de dues grans tambors laterals o rodets, amb capacitat, cadascun, per a milers de metres de cable d'acer de 22 mil·límetres de diàmetre, segons la profunditat que treballin; per fora d'ells, en el mateix eix, van dos aparells que serveixen per a totes les maniobres de mar i fixar els caps.

En la regió posterior de les bandes de babord i estribord dels vaixells que arrossegueu per popa, com els dedicats a la captura de bacallà o de lluç, es localitzen els "*pescantos*" o "*potències*", que són estructures de ferro amb forma d'angle invertit i un sistema de corrioles, on es col·loquen els cables que manegen les portes per a poder-les baixar a l'aigua.

La popa acaba en un plànol inclinat anomenat "*rampa de popa*", per on es llança l'art cap a l'aigua; en alguns vaixells, abans d'aquesta rampa es troba un tambor per a cobrar la xarxa, la qual cosa redueix fins a en una hora el temps de treball per a pujar la captura

Aquests vaixells que realitzen la pesca d'arrossegament, en la seva cambra de comandament, a més dels aparells per a la navegació estan equipats amb les ecosondes, tant de fons com de xarxa, que són aparells d'ús constant i essencial per a les feines de pesca.

Els arrastres dedicats a la captura de la gambeta duen per davant del gigre una "*ploma-trípode*", formada per un pal vertical fix i dos laterals mòbils, denominats "*tangons*", que durant la maniobra fan un angle de 45° amb el fix i de cadascun d'ells penja un equip per al seu arrossegament, és a dir, penja una xarxa amb les seves dues taules que es manegen amb un cable d'acer especial.

La xarxa d'arrossegament consta de les següents parts: la "*boca*", el "*cel*", el "*ventre*", les "*ales*", el "*cóp*" i el "*sac*"; està construïda amb fibres sintètiques o plàstic, generalment amb malla de 8 a 10 centímetres de costat, iguals en tota la xarxa estalvi en el floc, que és de doble fil i de ell pengen generalment uns serrells de colors que serveixen per a arruixar als depredadors.

El cel és el drap superior de la xarxa, i està fix a la vora anterior per la rlinga superior, que és un cable d'ànima de filferro que duu els flotadors que ajuden a mantenir oberta la boca de la xarxa.

El ventre és el drap inferior i està sostingut per la ralinga inferior o "*burleta*", que és un cable d'acer de més o menys 50 metres de longitud folrat amb cap de niló i format per tres trossos: un central de 10 metres i dos laterals de 20 metres cadascun, de diferents dimensions segons la grandària de la xarxa, però conservant les proporcions.

Quan es fa necessari el tram central, o tota la ralinga, se li atropella una cadena de ferro per a donar pes i fer més efectiu l'arrossegament.

Els extrems laterals o ales se subjecten als calons, pesats tubs de ferro que duen tant al capdavant com en el superior un cap de ferro tancat amb un tap de fusta.

Cada caló duu dos cables que s'uneixen per davant de ell per mitjà d'un grillet giratori, quedant un sol cable que arriba al gigre del vaixell.

El cos cònic de la xarxa es perllonga cap a endavant per les ales i darrere pel *cóp*, acabant en el sac; aquest cos duu tres caps que passen per anells col·locats al voltant de la xarxa per a tancar-la en certes zones i poder dividir la captura, per a facilitar el cobrament de l'art, buidant-se els sacs successius que es formen a l'ajustar aquests caps.

Com el sac de la xarxa arrossega constantment sobre el fons, duu protegida la cara inferior amb draps de xarxa vella o amb una pell de bestiar que es renova cada cert temps.

Els "*caps d'arrossegament*" són d'acer, de diàmetre i longitud variables segons la profunditat de pesca; mesuren generalment 18 mil·límetres de grossor i 100 metres, o més, de llarg; duen marques que indiquen les diferents longituds del cable: la primera està a 40 metres, serveix per a anunciar la pròxima arribada de les portes; unes altres assenyalen els 100 metres, els 150, els 200 i els 300 metres, amb la finalitat de dur els equips a la mateixa distància.

Les portes es fixen en cada cable, el que estableix cert angle perquè l'aigua produeixi un efecte semblant al de l'aire sobre un estel, procés que tendeix a separar-les i, per tant, a obrir la boca de la xarxa.

La "porta" està construïda per un tauler rectangular amb pesades guarnicions de ferro que en la part de baix s'eixamplen formant el "patí", el qual facilita el seu lliscament en el fons.

En la seva cara inferior duu dues barres de ferro creuades on es fixa el cable d'arrossegament per mitjà d'una cadena; en l'exterior té una peça de ferro on s'amarrarà la malla de la xarxa, a més d'un petit ganxo de ferro denominat "aparell", que serveix per a hissar la taula i pujar-la al vaixell.

En el moment d'iniciar-se la maniobra, la xarxa es posa en la rampa de popa, col·locant-la en les portes penjades dels pescants per mitjà de cadenes i el cable enrotllat en els tambors del gigre; quan el capità de pesca ordena: "art a l'aigua!", es "deixa anar" la xarxa llençant primer el cóp i finalment la boca; les portes se solten de la cadena i queden sostingudes únicament pel cable; quan diu: "a l'aigua", es deixa lliure el cable i les portes se submergeixen; simultàniament, el vaixell avança a tota màquina i, alhora que s'ajusten els cables, les portes comencen a separar-se i obren la xarxa.

Se segueix alliberant cable, deixant passar les marques fins a arribar a la profunditat d'arrossegament que es desitja, i es redueix la velocitat del vaixell ajustant-se la màquina al règim d'arrossegament.

Al finalitzar el temps calculat per a l'operació de pesca, es procedeix a "cobrar l'art": primer, es tanquen els anells per a evitar que la captura s'escapi; gairebé es deté la màquina del vaixell i s'enrotllen els cables del gigre fins a treure les portes de l'aigua, assegurant-les en els pescants amb la cadena; se solten els extrems de la xarxa i es pugen les dues ralingues a coberta; a mà es cobren les ales, es dobleguen en la borda i amb el cable auxiliar es puja el cóp per a obrir les borses, de manera que la captura cau en la coberta, i s'inicia la feina per a processar la captura.

Encara que les maniobres de pesca són les mateixes per a ambdues bandes, és comuna fer-lo només per estribord.

Quan es realitza la pesca d'arrossegament en parella, el gigre de pesca té un sol tambor que enrotlla al voltant de 3 000 metres de cable; a proa el vaixell duu un parell de corrons metàl·lics destinats a la maniobra de l'art, per a poder dirigir el cable bé cap a la banda de babord o per a la d'estribord i així regular l'obertura de la boca de la xarxa.

La xarxa té característiques semblants a la d'arrossegament amb portes i l'única diferència és que surt un cable de cada vaixell i com aquests naveguen separats una milla durant l'operació, és innecessari l'ocupació de les portes.

Quan es cobra l'art, els vaixells s'aproximen el més possible i un d'ells realitza la maniobra completa per a obtenir la captura.

xarxes d'arrossegament amb 1 embarcacions

Xarxa que té forma de borsa i ho remolca una embarcació per on hi ha bancs de peixos, per a aconseguir que entrin en el mateix i quedin capturats al cóp.

xarxes d'arrossegament amb 2 embarcacions

Xarxa de pesca en el qual s'empren remolcats mitjançant una embarcació amb un sistema de portes verticals i horitzontals que permet mantenir l'art entre dues aigües a l'altura convenient.

xarxes d'emmallament a fons

Xarxa que calada a fons captura el peix empresonar-lo entre la malles de la xarxa, bé emmallat pròpiament, com l'art de deriva o bé tancant-lo en la xarxa, que a aquest efecte es deixa en banda, com en els arts de fons.

xarxes d'emmallar al mig

Xarxa que calada al mig captura el peix empresonar-lo entre la malles de la xarxa, bé emmallat pròpiament, com l'art de deriva o bé tancant-lo en la xarxa, que a aquest efecte es deixa en banda, com en els arts de fons.

xarxes d'emmallar calades

Aquestes xarxes es fixen en el fons, o a certa distància d'ell, per mitjà d'àncores o llastos suficientment pesats per a neutralitzar als flotadors.

xarxes d'emmallar de cercol

S'utilitzen, per regla general, en aigües poc profundes amb la ralinga superior en la superfície, una vegada que els peixos han quedat tancats per la xarxa, es fa soroll o, d'altra manera, se'ls obliga a emmallar-se o embullar-se en els draps que els envolten.

xarxes d'emmallar de deriva

Xarxa que és mantenen prop de la superfície o a certa distància sota aquesta, per nombrosos flotadors i es deixen a la deriva a la mercè dels corrents, per si soles o, més freqüentment, juntament amb l'embarcació a la qual estan lligades, aquest tipus d'art està prohibida.

xarxes d'emmallar de superfície

Xarxa que calada en superfície, captura el peix empresonar-lo entre la malles de la xarxa, bé emmallat pròpiament, com l'art de deriva o bé tancant-lo en la xarxa.

xarxes d'emmallar ensorrada

Xarxa que calada a fons i la part inferior ensorrada, captura el peix empresonar-lo entre la malles de la xarxa, bé emmallat pròpiament, com l'art de deriva o bé tancant-lo en la xarxa, que a aquest efecte es deixa en banda, com en els arts de fons.

xarxes d'emmallar fixes (en estaques)

Utilitzades, essencialment, en aigües costaneres, aquestes xarxes es calen sobre estaques clavades en el fons, es recullen els peixos quan baixa la marea, al baixar la marea, aquestes xarxes poden eventualment deixar lliures als peixos, que no han quedat emmallats per sota de la ralinga, inferior.

xarxes d'empavesada

Trenat de filferro o cordill, que envolta la coberta alta d'un vaixell en lloc de l'empavesada de ferro o fusta.

xarxes d'hissada amb balança

Consisteixen en un drap de xarxa horitzontal o una borsa en forma de paral·lelepípede, piràmide o con amb la boca oberta cap amunt, utilitzant llum o esquer per a atreure als peixos, se submergeixen a la profunditat desitjada i després es treuen a mà o bé s'halen mecànicament, des de la costa o des d'una embarcació, els peixos que es troben sobre la xarxa queden retinguts en ella quan l'aigua s'escorre.

xarxes d'hissada portàtils (balances)

Són petites xarxes de mà que no necessiten instal·lació fixa.

xarxes d'hissada maniobrades des d'una embarcació

A aquest grup pertanyen els arcs, amb els quals es fan les feines des d'una o més embarcacions.

xarxes d'hissada maniobrades des de la costa o en aigües poc profundes

En general, es tracta d'instal·lacions fixes situades en la costa, de vegades amb un sistema mecànic de halat.

xarxes d'obstrucció

Xarxes amb què hom tanca l'entrada d'un port per tal d'impedir-hi la penetració de submarins i de torpedes enemics.

xarxes de caiguda

Són xarxes que es llancen des de la ribera o des d'una embarcació, que atrapen als peixos al caure, tancant-los, generalment s'empren només en aigües poc profundes, com és el cas dels esparvers

xarxes de cercol

Les xarxes de cercol s'utilitzen per a la captura de peixos el costum dels quals és nedar formant densos moles o bancs de peixos, ja sigui en la superfície o a mitjan aigua, és a dir, pelàgiques, com les anxoves, les sardines, les tonyines, el bonic, el verat i el sorell.

Al principi, aquestes espècies (i en alguns llocs encara) van ser capturades mitjançant arts d'emmallament, sardinals i tremalls; no obstant això, les arts veritablement eficaces per a aquesta classe de pesca són les xarxes de cercol, per les quals s'han anat substituint.

Un art de cercol es redueix a un gran drap de xarxa de forma rectangular, les dimensions de la qual varien entre 250 i 1000 metres de longitud i al voltant de 40 de profunditat.

En la part superior de la xarxa es disposa d'un nombre adequat de flotadors que la mantenen en posició vertical, quan s'utilitza.

En la part inferior duu una sèrie de ploms que ajuden al manteniment vertical, contant a més amb un conjunt d'anells pels quals passa un cap resistent anomenat bescordella", que s'encarrega de tancar la xarxa i per això se li coneix amb el nom de "*xarxa de cercol de bescordella*".

Quan l'embarcació arriba a un lloc on es va localitzar, per diversos mètodes, les moles, s'inicia el calat de la xarxa, llençant a l'aigua uneixo dels seus extrems els caps dels quals queden a bord del bot auxiliar, que descriu un cercle envoltant a la majoria dels organismes.

Una vegada acabada aquesta operació, els pescadors llencen de cadascun dels extrems de la bescordella, aconseguint-se d'aquesta manera tancar la part inferior de la xarxa i així formar un floc on queda atrapat la mola; després, es va cobrant l'art per un o diversos extrems, ajudant-se per mitjà de politges, fins que els animals capturats queden en un espai mínim; els peixos es puguen a bord amb un ganxo o mitjançant l'aspiració amb poderoses bombes.

Antigament, i en alguns països on la pesca ha evolucionat poc, la recuperació de l'art de cercol era una operació penosa i requeria de la col·laboració d'un gran nombre de pescadors; en l'actualitat, la utilització de les tècniques denominades "halat-mecànic" permet simplificar el procediment i reduir en molt la mà d'obra i el temps d'operació.

La pesca de cercol fa indispensable que els organismes que es vol capturar estiguin formant grans associacions, doncs si aquests es troben dispersos, la pesca de cercol no és possible.

Per a aconseguir localitzar la major concentració de peixos es recorre a diversos sistemes, com la utilització de ecosondes especials de projecció horitzontal capaces de detectar la presència de bancs en un ràdio d'algunes milles al voltant del vaixell.

A pesar del desenvolupament que han tingut aquests mètodes de localització de les espècies pelàgiques, aquesta se segueix realitzant a primera vista, observant la lluentor o bombollejo que produeixen els peixos prop de la superfície, operació coneguda com "*ardora*".

En l'època actual, en la localització dels bancs s'utilitzen també avionetes i altres mitjans, com col·locar en el vaixell aparells ultrasònics, els quals emeten sons especials que són captats pels dofins, que generalment neden en les moles, pel que al saltar fora de l'aigua alerten al capità del vaixell cerquer.

També són importants els mètodes per a concentrar a les poblacions de peixos, prenent en compte els estímuls que provoca l'ús de la llum, que reuneix, per una resposta positiva cap a ella, als diminuts components del plàncton, principal aliment d'aquests peixos pelàgics i que per tant els va a concentrar, facilitant la seva captura.

Altre estimulant que s'ha considerat idoni per a assolir aquestes concentracions és la "*raba*", fresa del bacallà o dels lluços.

El interès per les pesqueres de cercol ha anat augmentant, portant com a conseqüència una sèrie de canvis importants.

Sens dubte, les majors captures mundials, en el moment actual, es porten a terme mitjançant aquest tipus de xarxes de cercol i una de les més importants és la destinada a la de l'areng, que s'efectua tant en l'Atlàntic nord com en el Pacífic septentrional.

Altra gran pesquera de cercol la forma la captura de l'anxova en el litoral peruà, que ha arribat en alguns anys a la fabulosa xifra de 12 milions de tones, capturades per vaixells cerquers, i que es destinen a produir la famosa farina de peix peruana, que és la base de l'alimentació per a la cria d'aus i de porcs en molts països del món.

En la zona confrontant amb el cap Blanc, en el nord-oest africà, existeixen importantíssimes pesqueres de "alatxa", l'explotació de les quals per a transformació en subproducte es porta a terme especialment per mitjà d'arts de cercol.

Altra pesquera important que utilitza aquest tipus d'art de pesca cerquer és la de la sardina, tant l'europea, sardina pròpiament aquesta, com les espècies més abundants i de major grandària que freqüenten les costes d'Amèrica i Califòrnia, o les d'Àfrica del sud i Japó.

Es poden citar les importants pesqueres de Menhaden en la costa sud-oriental dels Estats Units explotades per a l'obtenció de farines i olis, les quals han arribat a tan alt grau de desenvolupament que fins i tot disposen d'helicòpters per a la localització de les moles.

No obstant això, la pesquera de cercol que ha tingut una major evolució en els últims anys ha estat la de la tonyina, les principals poblacions de la qual es localitzen en l'oceà Pacífic oriental entre les costes de Califòrnia i les del Perú, o en les de l'Atlàntic enfront del nord d'Àfrica.

Els vaixells que intervenien en aquesta pesquera, fins a 1966, van utilitzar les canyes i la carnada viva, però a partir d'aquest any van ser adaptats per a emprar la xarxa de cercol.

Els nous vaixells tonyinaires es van construir amb les característiques necessàries per a operar aquestes xarxes de cercol que sobrepassen els mil metres de longitud.

De qualsevol manera, les xarxes de cercol no són cent per cent efectives, ja que el seu disseny preveu que es pugui escapar un nombre de peixos que assegurí la conservació de l'espècie; de no ser així, els diferents mètodes i arts que cada dia evolucionen més ja haurien acabat amb les poblacions d'organismes capturables dels oceans.

xarxes de cercol amb beina

El llum és el tipus més representatiu d'aquesta categoria, el seu disseny particular, amb el floc central en forma de cullera i dues ales laterals, permet retenir tots els peixos capturats quan s'halen les dues ales al mateix temps, el «*ring net*» té una forma molt semblant a una xarxa de cercol i en general està equipat amb malletes que permeten alçar la ralinga de ploms inferior, aquest tipus de xarxa és emprat normalment per un sol vaixell, relativament petit.

xarxes de cóp

Existeixen multitud de variants en les xarxes de cóp, però totes elles estan construïdes principalment per tres sectors principals: el cóp o fons de la xarxa, on s'ha d'acumular la pesca, sense que es pugui seleccionar als organismes capturats; les "ales" o porcions laterals de la xarxa, per les quals es realitza la tracció; i finalment, el "*cassaret*", porció de drap en forma de con truncat que uneix les ales amb el cóp donant resistència a la xarxa.

Segons el model, cadascuna d'aquestes parts se subdivideix en unes altres, que es diferencien per la seva forma i sobretot per les dimensions de les malles amb que estan construïdes.

Aquestes xarxes es mantenen obertes gràcies a l'acció de la ralinga superior que duu suros o boles de vidre, metàl·liques o d'altres materials, i pel pes dels llastos de plom i cadenes en la seva ralinga inferior.

Les arts de cóp s'agrupen, atenent a la forma de tracció que s'empra durant la maniobra, en dos tipus diferents: aquelles que el cap es cobra des de terra, art de cóp amb cap de terra; i en les quals la maniobra es realitza des d'embarcacions, art de cóp remolcada, podent operar, segons es llistri, en la superfície, a mitjan aigua o en el fons, depenent de les espècies que capturi.

El desenvolupament de la indústria pesquera es va incrementar amb la incorporació de les xarxes de cercol i de cóp, innovacions que van ser utilitzades primer en els països nòrdics per estar situats prop de les zones on els bancs són molt grans, el que permet el millor ús d'aquest tipus d'arts.

Després es van sumar a poc a poc altres països a aquest escenari del món modern de la pesca.

xarxes de deriva

Les xarxes de deriva, també conegudes com "*cortines de la mort*" per la seva forma i els seus efectes, poden arribar als 20 metres de profunditat.

En principi, les hi utilitza per a pescar dofins i altres grans espècies pelàgiques, però capturen qualsevol classe d'ésser viu amb la grandària suficient.

La seva generalització ha reduït de manera ostensible el nombre de diverses espècies de cetacis i ha dut a la vora de l'extinció a éssers com la marsopa.

Per això, la ONU va limitar en 1992 aquest sistema perquè no s'utilitzés a gran escala i, anys després, diversos organismes internacionals han ampliat aquesta mesura.

En el Mediterrani, està prohibit qualsevol tipus de xarxa de deriva.

No obstant això, diverses associacions ecologistes han denunciat que algunes flotes pesqueres les utilitzen encara en el Mare Nostrum.

xarxes de la xàvega

Tant en els arts de platja com en els d'arrossegament, peces que se situen entre les bandes laterals que contribueixen a donar més obertura a l'art i el seu floc.

Una característica d'aquestes peces és que les seves malles són cada vegada més àmplies des del fons de l'art fins a les bandes.

La xarxa de la xàvega forma la boca de la xarxa, i en l'art de bou, i en general en els d'arrossegament, la seva forma determina les característiques de l'obertura de la boca, més avencada per la part superior i més retardada per la inferior amb la finalitat de que els peixos que intenten fugir sobrenedant l'art es troben també amb la xarxa.

De la seva forma depèn així mateix, en part, la major o menor obertura de la boca, detall de gran importància en la pesca amb aquests arts.

xarxes de ratera

Xarxa composta de dos teixits de mallat diferent, l'un davant l'altre, el teixit mascle és de mallat molt estret i d'amplada superior al teixit femella, que és de mallat molt més ample i fort que el mascle.

xarxes de ròssec

Xarxa de pescar a mena de bossa amb dos caps, que, agafada per cada cap, és arrossegada pel dins del mar o del riu.

xarxes de tir

Xarxes que normalment es calen des d'una embarcació, es poden maniobrar des de la costa, o bé des de la mateixa embarcació (per exemple, xarxes de tir daneses o escoceses), el procediment per a la captura consisteix a voltar una extensió d'aigua amb una xarxa molt llarga, que pot dur un floc en el centre és sol maniobrar la xarxa amb dos caps fixats en els seus extrems, que s'utilitzen per a recollir-la i per a concentrar als peixos.

xarxes de tir des d'embarcacions

El tipus més representatiu d'aquesta categoria és la xarxa danesa, el disseny d'aquestes xarxes, que consisteixen en dues ales, un cos i un floc, és similar en molts aspectes al de les xarxes d'arrossegament, és maniobren des d'embarcacions i generalment treballen sobre el fons, on s'arrosseguen per dos caps, usualment molt llargs, col·locats en l'aigua de manera que facin convergir el major nombre possible de peixos cap a la boca de la xarxa.

xarxes de tremall

Les xarxes de tremall són xarxes fixes molt característiques que es calen verticalment i es fixen en àrees que són el pas de les espècies que s'intenta capturar.

Estan construïdes per tres xarxes de diferents grandàries de malla, subjectes a una ralinga superior de flotadors.

En aquesta xarxa el peix pot passar el seu cos però s'embullarà amb les ganyes i podrà ser fàcilment capturat.

Les xarxes de tremall poden ser a la deriva, deixant que les arrossegament el corrent però prenent la precaució que no siguin traslladades a les rutes de navegació.

Aquesta xarxa s'empra per a la pesca de multitud d'espècies, com la serra el rèmol de petxines i altres.

xarxes fixes de pesca

La pesca, exercida des de les albrors de la humanitat com una de les activitats fonamentals per a aconseguir aliment, va ser portada a terme per mètodes rudimentaris com els arpones fabricats amb branques d'arbres; troncs; hams, branques que es travessaven en zones poc profundes, etc., els quals van evolucionar fins a arribar a l'actualitat que la pesca es realitza utilitzant una sèrie de materials perfeccionats, com la xarxa, element de pesca que està lligat a la història de la civilització de tots els pobles, fins i tot d'aquells que no han tingut relació alguna entre si.

Als instruments i procediments que s'utilitzen per a capturar als organismes que poblen les aigües del planeta, ja siguin marines, salobres o dolces, se'ls anomena, en conjunt, arts i mètodes de pesca, encara que en general s'acostuma diferenciar, de manera més específica, a la pesca amb xarxes, denominada genèricament "arts", de la qual es porta a terme per mitjà d'hams i altres aparells especials, anomenats "aparells".

El invent i ús de les xarxes com arts de pesca va tenir importància fonamental en el desenvolupament de la indústria pesquera.

Una xarxa no és sinó un teixit de malla que s'utilitza en diverses formes per a interceptar el pas dels peixos i altres animals aquàtics, ja sigui esperant-los o bé anant a buscar-los traient-los dels seus llocs de protecció; el seu disseny, així com els procediments d'ocupació de la xarxa, han experimentat una sèrie d'innovacions i millores que la fan cada dia més efectiva.

Actualment, les modalitats de les "xarxes pesqueres" són nombroses: unes operen en la superfície, algunes a mitjan aigua i altres en el fons; no obstant això, totes elles tenen en comuna una sèrie d'elements fonamentals, com els draps, l'armadura exterior, els extrems laterals i els caps.

Els draps constitueixen el cos de la xarxa i estan integrats per malles de formes i grandàries diverses segons les classes de xarxes o el lloc que ocupen en l'art.

S'elaboren generalment amb cànem, fil niló i altres tipus de fibres nuats en els creus, encara que en alguns casos es construeixen sense nusos, amb el que es redueix tant la quantitat de material necessari per a l'elaboració de la xarxa, com el seu pes i la seva visibilitat en l'aigua, fent-la més efectiva.

L'armadura exterior enquadra els draps de malla i està formada pels caps superiors i inferiors, denominats en conjunt "ralingues".

En qualsevol tipus de xarxa, ja sigui fixa, de deriva o d'arrossegament, existeix un tram de l'art que queda més prop de la superfície, anomenada "ralinga superior", i de ella penja la resta de la xarxa la qual es manté en aquesta posició mitjançant diversos tipus de flotadors que poden ser de suro, boles de vidre o de plàstic; la ralinga oposada, és a dir, la més propera al fons, va sempre llastrada amb ploms o cadenes per a mantenir la xarxa estesa i oberta, i rep el nom de "ralinga inferior" o "ralinga de ploms".

Els extrems laterals de la xarxa tanquen amb les ralingues el marc que la sosté i manté oberta durant l'operació; poden ser d'obertura de llum de malla més tancada, a les quals es diuen "ales"; de fusta, com en les xarxes de gambetes, que es denominen "taules o portes"; o de tubs metàl·lics o "calons", i permeten la fixació dels caps de tracció de les xarxes.

Els caps són una part de cadena i altra de cable de niló, i serveixen a les xarxes per a la tracció i fondeig, tancament i altres operacions que assegurin la captura dels organismes; així mateix, els caps s'utilitzen per a cobrar la xarxa i pujar la captura al vaixell, enrotllant-se la porció metàl·lica en el gigre.

Al principi, les xarxes van ser construïdes amb materials derivats de fibres vegetals, com el cànem, l'esparg, l'abacà, el sisal, el cotó o la seda, tendint sempre a ser menys denses o pesades que l'aigua, ja que això facilita la tracció de la xarxa.

Modernament s'han anat canviant les fibres vegetals per diverses classes de fibres sintètiques, com el niló i el perló, així com per polietilens i acrílics, que presenten indubtables avantatges per ser menys pesades, admetre coloracions determinades, ser molt resistents i no podrir-se.

parts integrants d'una xarxa.

Les fibres amb que estan constituïdes les xarxes han de ser tractades periòdicament amb diversos tints i substàncies per adobar, com el quitrà i sals de coure, amb la finalitat de donar-los major resistència i durada.

Actualment la diversitat de models de xarxes és extraordinària i es pot assegurar que cada dia es dissenya una nova, però totes responen en general, a un reduït nombre de tipus bàsics.

Aquests tipus fonamentals es poden agrupar en: xarxes fixes, xarxes de cercol, xarxes de floc i xarxes d'arrossegament.

Les xarxes fixes són aquelles que es col·loquen en un lloc determinat de la costa per a interceptar el pas dels peixos o altres animals marins.

Solen ser xarxes de contorn més o menys rectangular que pengen verticals en l'aigua a partir de la ralinga superior o de suros, i duen en la inferior llast abundant per a quedar ancorades en el lloc.

La fixació al fons es realitza amb "boies", "ancors" o "morts" de diversa índole, i la trajectòria que s'escull al halar-les pot variar depenent de les condicions del lloc on van a operar.

Entre els principals tipus d'arts fixes estan les paranyeres, els caçonals, les llagosteres, la xarxa moruna, els tremalls i les almadraves.

xarxes i ormeigos usats per a pescar

Xarxa, peça de teixit de malla, amb diferents usos a bord dels vaixells, com subjectar la càrrega al lloc corresponent, posar-hi mercaderies dins per a hissar-les, com element de seguretat sota l'escala reial o sota la passarel·la, penjant al costat com a mitjà per a pujar al vaixell o baixar-en cas d'emergència, etc.

xarxes llagosteres

Les xarxes llagosteres són xarxes fixes, utilitzades en les zones rocoses properes a la costa per a la captura de la llagosta; consisteixen en draps d'un metre d'altura per 100 de longitud, amb malla d'uns 10 centímetres, que es calen envoltant a les roques durant la tarda per a aprofitar les migracions nocturnes dels animals quan surten dels seus amagatalls a la recerca d'aliment; es cobren en la matinada, podent-se capturar diversos exemplars per cadascun dels draps de la xarxa.

xarxes moruna

L'anomenada xarxa moruna està dissenyada especialment per a la captura de llagostins en les llacunes litorals, i consisteix en un llenç de xarxa calat verticalment en línia recta; en cada extrem va altra xarxa de les mateixes característiques, calada també verticalment però amb els seus extrems encorbats en forma de cargol per a facilitar la captura d'aquests crustacis.

xarxes moixonera

Xarxa de malla estreta, que serveix per a pescar moixó (Empordà).

xarxes paranyeres

Les xarxes paranyeres són xarxes rectangulars, de vegades de molta longitud, que poden arribar a quilòmetres; es calen en les llacunes litorals per a capturar a les espècies que entren a acabar el seu desenvolupament, com és el cas de molts peixos del tipus de les llises.

La xarxa pot per si sola interceptar el pas dels peixos capturant-los, però generalment aquestes duen xarxes secundàries que, una vegada detinguts els organismes per la xarxa principal, són les que efectuen la captura, gràcies a que tenen malla més tancada i que estan dissenyades en forma de cercles, fent un bon parany.

xarxes soltes

Xarxes que només tenen una tela, que té les malles molt més estretes que les de la xarxa prima.

xarxeta

Filat o xarxa que porten els vaixells sota el botoló de floc, entre els vents i a la cara de proa de la civadera, per a rebre els flocs quan s'arrien i evitar que toquin a la mar.

xassa

Espai entre dues portes d'una bateria, inclosa la part de coberta fins crugia.

xassa

Espai equivalent a l'anterior, que hi havia en les bodegues o entreponts, destinat a l'allotjament de guarda marines, oficials de mar (contramestres, conestables o assimilats) i també per la infermeria.

xata

S'aplica á certa espècie de bossells i quadernals.

xata

Nom que reben diversos tipus de vaixells, entre els quals cap citar:

És una espècie de llanxó, de fons pla, en general sense coberta ni mitjans propis de locomoció, que s'usa en ports i badies per al transport de mercaderies.

És una embarcació de fons pla, capaços de sostenir molt pes, que s'empren per a tendir sobre elles ponts flotants;

És una embarcació de dos pals i veles de tall, de 60 o 70 tones de port, usada a Amèrica del Sud, principalment en navegació fluvial.

xata

Embarcació americana de dos pals, i com de seixanta tones de port.

xata

Tipus d'embarcació de dos pals que es feia servir en les drassanes per donar la banda o donar la quilla a altres vaixells.

xata de tombar

Pontó o barcaça que s'utilitza per a donar a la banda el vaixell, de manera que descobreixi els fons i es puguin netejar.

xato

S'aplica al vaixell o embarcació de fons pla.

xaugar

Operació de tirar en terra la bossa de l'art durant l'operació de treure l'art des de la platja.

xàvega

Embarcació de pesca a rem que encara perdura a Andalusia, a les costes malaguenyes entre Torre de Mar i Marbella.

La seva antiguitat es tan remota que se l'hi atribueixen orígens fenicis; ofereixen un vistós aspecte, tant pels seus ulls pintats a les amures com els gais colors.

La construcció de les xàvegues està d'acord amb les característiques de l'art i de les platges on s'utilitza.

La proa té semblança al tipus denominat de violí pel seu pic o botaló que surt d'ell i que va unit a la roda per mitjà del tallamar; al seu extrem molt sovint hi ha obrada un cap de serpent amb la llengua enfora. Les dues primeres quadernes de proa sobresurten uns 30 centímetres per damunt de les regales i tenen les puntes arrodonides amb forma de ganxo; aquestes peces denominades maneguetes s'hi aferma de beta del ferro que pot ésser un ancorot o ruixó.

Per la cara d'estribord del peu de roda un toquim o tac de fusta serveix d'estrep per muntar a l'embarcació des de la platja.

El codast també es prolonga cap amunt amb una graciosa corba i una entalla practicada al cap serveix per enganxar-hi les vuit lleves o flotadors i les dues caloneres emprades per mantenir oberta la xarxa i el cóp a l'aigua.

La xàvega no té timó per la possibilitat que aquest s'enredés amb la xarxa; el govern de l'embarcació s'aconsegueix amb una espadella o rem llarg, armat al dragant o peça que surt per una aleta. L'anella del peu del codast s'hi amarra el cap amb que es feineja al varar-la a la platja; amb l'objecte de facilitar aquesta operació, als seus fons hi han dues escues corbades que s'uneixen a proa i popa, fent innecessaris els rodets o pals.

Quan la xàvega és d'una costa sense graó a la riba, o sigui amb pendent suau, restant varada de proa, és pel que manca d'esperó.

xàvega

És una embarcació més petita que el xabec, encara que semblant a ell en tot, amb la diferència de ser major la seva màniga amb proporció de la seva eslora, s'empra en la pesca.

Pren el seu nom de la xarxa anomenada xàvega, l'origen de la qual és «la xabaca» o «chabbâk» àrab, una xarxa amb un gran floc que es duu mar endins amb l'embarcació i amb dues llargs caps amb la qual es cobra des de terra.

xàvega

Tros de fusta amb claus per recobrar les nanses, cordes, etc., perdudes al fons de l'aigua.

xàvega

Art de pesca de transició entre els d'encerclament i els d'arrossegament, de grans dimensions, és semblant als d'arrossegament de platja, però poc llastrat, de manera que hi predomina més l'acció dels suros.

També anomenat aixàvega

xavegada

Fer una gran calada en qualsevol ormeig

xavegada

Art gros amb què es pesca a l'encesa.

xavegaire

Pescador que estén la xàvega.

xavegar

Recercar el fons per mitja de la xàvega.

xavegó

Xàvega petita.

xaveguer

Persona que pesca amb la xàvega.

xaveguer

Pertanyent o relatiu a la xàvega.

xaveta

Clavilla d'un eix.

xaveta

Clau forçat que les seves dues puntes s'obren i reblen una vegada s'ha introduït en la peça que hagi de subjectar.

xaveta

Clàvia de la clau que ferma l'arbre al banc d'arborar.

xaveta

Clau tallat, quines dues puntes es separen i reblen després d'introduïdes en la peça de ferro o fusta que s'ha de subjectar.

xaveta

Clàvia o passador que es col·loca en el forat d'una barra, per impedir que surtin les peces que hi han posades a la mateixa barra.

xaveta

A bord hi han diferents xavetes, com la del cep de l'àncora, en el tipus almirallat; la de l'hèlix, etc.

xaveta

Clàvia o passador que es col·loca en el forat d'una barra, per impedir que surtin les peces que hi han posades a la mateixa barra. A bord hi han diferents xavetes, com la del cep de l'àncora, en el tipus almirallat; la de l'hèlix, etc.

xaveta de bossell

Tascó petit de ferro que es col·loca de vegades en el pern que serveix d'eix de gir de la politja d'un bossell.

xaveta de l'àncora

Xaveta col·locada en el braç de l'àncora.

xavetera

Es denomina xaveta a una peça de secció rectangular o quadrada que s'insereix entre dos elements que han de ser solidaris entre si per a evitar que es produeixin lliscaments d'una peça sobre l'altra.

El buit que es mecanitza en les peces acoblades per a inserir les xavetes es diu xavetera.

La xaveta ha d'estar molt bé ajustada i mancar de joc que pogués desgastar-la o trencar-la per cisallament.

Exemple de mecanismes que tenen inserida una xaveta, són eixos de motors elèctrics i la corriola que duen acoblada, els engranatges que no són bojos també duen inserida una xaveta que els fixa a l'eix on s'acoblen.

El volant de direcció dels vehicles també duen inserits una xaveta que els uneix a l'arbre de direcció.

Quan es tracta de transmetre esforços molt grans s'utilitza un sistema que pot consideres de xavetes múltiples i és que es mecanitza un estriat en els eixos que s'acoblen a l'estriat que es mecanitza en els forats.

Xbt (Abreviatura per a eXpendible Vaig batre Thern

Instrument similar al barotermògraf, amb el qual es pot obtenir un perfil de la temperatura amb la profunditat.

xeito

Nom que rep l'art del sardinal a Galícia.

xelandre

Tipus de vaixell molt poc documentat.

Sabem del seu origen, cap el segle VIII, a la Mediterrània oriental.

De primer fou:

Un bastiment d'una coberta, poc calat i fons pla.

Un sol ordre de rem.

Castells: al principi 3, o sigui: proa, centre i popa.

Cap el segle IX tenia un castell central, amb un passadís en forma de pont per tal de permetre el pas.

De bordes i cobertes, primer era pla i amb una coberta, amb el temps evolucionà i esdevingué una nau de bordes altes.

Hi ha qui diu que donà origen a l'"uixera" i el "pàmfil".

Aparell llatí.

Existí un vaixell similar i més petit, anomenat "xelandrí".

xelandre

Embarcació de l'edat mitja, que fins el segle XIII navegava a rem i després a vela, com les naus rodones de l'època.

Emparentat amb els "dromons".

Els creuats l'empraren en els seus viatges a Terra Santa.

Com la gran nau de transport encastellada i arborava dos pals, a bord s'hi embarcaven cavalls i tropa.

xelinga

Barca de la costa de Coromandel.

Punxeguda pels extrems i quadrada pel centre, en forma de caixó.

Eslora10 metres.

Mànega 2,8 metres.

Puntal 1,4 metres.

El folre del costat és de traques d'uns 5 centímetres de gruix, cosides amb un fil de coco entrelligat que comprimeix una garlanda de la mateixa fibra.

Mancat de quadernes i l'únic lligam del costat el constitueixen les bancades.

A popa té un petit senó on és situa el patró, que governa l'embarcació amb un rem molt gran.

Els lascars (mariners indis) que les tripulen, en nombre aproximat de dotze, empenen en la boga "gaons" o rems de pala oval o rodona.

Construcció apropiada pel pas de barres, encara que lentes i que poden transportar poca càrrega.

xemeneia

És l'element de la superestructura d'un vaixell destinat a allotjar les canonades d'escapament de motors, turbines i calderes.

En els vaixells moderns es manté el disseny tradicional a pesar que pel seu interior solament corren canonades d'escapament i no fum com originalment succeïa.

Són el lloc per excel·lència on les companyies navilieres col·loquen els seus estendards i cadascuna les pinta amb colors distintius que les fan úniques.

Obviament són un dels punts més visibles d'un vaixell mercant.

Existeixen publicacions i guies amb les colors de cadascuna de les empreses armadores.

L'espai interior de les xemeneies de denomina guarda calor i allotja petites calderes anomenades estalviadores que aprofitant la temperatura dels gasos d'emissió, generen aigua calenta o vapor per a calefacció combustible, allotjaments etc.

En l'època dels grans transatlàntics a vapor del segle XIX i principis del XX les companyies navilieres construïen els seus vaixells amb xemeneies reals i fictícies ja que el seu nombre era signe de poder dels seus creuers.

Així de quatre xemeneies exhibides solament tres tenien una missió real i la restant era el que avui denominariem efecte publicitari.

xemeneia

Canó de ferro que surt del fogó, i puja per sobre de la coberta superior en el castell el suficient perquè no molesti el fum.

xemeneia

Conducte vertical que comunica un cau submarí amb l'exterior.

xemeneia

Corrent ascendent en forma de columna especialment en la zona central dels cumulonimbus.

xemeneia de combustió

Xemeneia usada per a la combustió de gas o petroli sobrant.

xenó

Gas que es troba en l'atmosfera en petites quantitats, és dels cridats gasos nobles.

xeprel

Espècie de salabre emprat en les costes del Marroc i en el Sàhara Espanyol, de malles molt espès, muntat sobre un cercle triangular o semi circular a l'extrem d'un pal.

xerotèrmic

Climes o ambients secs i càlids alhora.

xerrac

El xerrac o, xorrac, és una eina d'ús semblant a la serra, consisteix en una fulla d'acer rígida amb una vora dentada, i un mànec de fusta. El xerrac de exsecallar ha de tenir les dents girades; una a un costat, una a l'altre, i així successivament fins al final de la fulla. El fet de què les dents estiguin una girada a un costat i l'altra a l'altre costat fa que talli més i més fàcilment. El xerrac d'exsecallar sol acabar en punta, la qual cosa facilita la penetració per dins les branques dels arbres, i també algunes operacions, mentre que el xerrac dels fusters sol acabar formant un angle recte entre el final de l'eina i la part de la fulla que no talla, essent, de totes maneres, la fulla més curta per la part més enfora del mànec que per la part del mànec.

xerrac de costella

Xerrac que és petit i té la fulla reforçada amb un regruix tot al llarg de l'esquena o vera oposada a la del tall.

xerrac de fulla

Xerrac que té la fulla senzilla i sol ésser relativament gran.

xerrac de punta

Xerrac de fulla estreta i acabada en punta, i s'anomenen de ma, generalment el xerrac es distingeix de la serra pel fet que aquell té un, simple mànec o dos mànecs als extrems de la fulla, i la serra va muntada a un bastiment o marc,

xerracada

Cada moviment d'un xerrac en serrar.

xerracar

Serrar, amb un xerrac.

xerradora

Nom popular del radiotransmissor.

xerrar la mar

Quan la mar fa remor fora del normal vol dir mal temps segur a la vista.

xerric

Vailet, que va a bord d'una barca de pesca.

xevegaire

Pescador que es dedica a pescar en xàvega.

xicatà

Tros de corda.

xiclé d'un fanal

Anella de ferro a la part superior del polvoritzador, serveix per a reduir l'amplada d'obertura del tub.

xicot

Castellanisme vegeu punta de cap.

xifra de la clau

Xifra que figura en un "missatge meteorològic" escrit en una clau convencional

xigre

Vegeu gigre.

xilòfag

S'aplica aquest nom als animals que perforen i destrueixen les fustes submergides, tant si s'alimenten de les mateixes, o si solament busquen recer en elles.

xim-xim

Pluja menuda i seguida.

xinga

Quan es voga des de popa, amb un sol rem.

xinga

Espècie d'art de platja de construcció molt simple, doncs en realitat consta d'un drap de xarxa de 150 a 200 m de llarg per 1 d'alt en els extrems, i 2 en el centre. Manca de floc i es cala com els arts de platja normals, descrivint un gran semicercle sobre la platja. S'utilitza en la desembocadura del Bidasoa para la pesca de llises.

xinxo

Plomada petita que utilitzen els mestres d'aixa per rossetar les peces.

xinxorro

Balsa que fan els indis de les costes de la mar Pacífic amb dos rotllos de palla subjectes amb trinquets, sobre la qual surten a pescar.

xinxorro

Petita xàvega de malla molt espessa (entre 5 i 10 mm de distància entre nusos en la part del floc) i generalment construïda amb fil molt fi.

Les bandes són bastant llargues (entre 100 i 150 m).

Quan aquests arts s'utilitzaven, especialment en el nord i nord-oest de la Península, es construïen de fils de fibra vegetal, correntment de cotó; en l'actualitat, els pocs que existeixen es fabriquen amb les diverses fibres sintètiques en ús.

Es va utilitzar sobretot per a la pesca d'espècies costaneres de petita grandària.

En l'actualitat es troben en ús en alguns punts de la costa de la província dels Palmells (illes Canàries), per a la pesca de verats i tonyines.

xinxorro

Xinxorro és un bot petit generalment de rem.

Les grans embarcacions porten abordo un xinxorro per utilitzar en tasques menors de suport.

En aquests casos, les places per a passatgers o tripulants del xinxorro no són preses en compte per al càlcul de la dotació d'embarcacions salvavides exigides pel SOLES (acrònim en anglès del "Conveni Internacional per a la Seguretat de la Vida Humana en el Mar").

Àdhuc en cas que una embarcació esportiva tingui un xinxorro, haurà d'explicar a més amb els dispositius salvavides existents.

xinyell

Corda prima d'espart que aguanta les plomades i els suros de la xarxa o bé aferma l'ensurada.

xipollar

Agitar la superfície de l'aigua fent que esquitxi.

xipolleig

Espècie d'efervescència o moviment particular acompanyat de cert soroll que es nota en la superfície del mar en llocs on hi ha corrents oposats, o marea i corrent oposat.

xipolleig

Zona de petites ondulacions i remolins que es produeixen amb una mar calma.

xipolleig

Trencant d'ones causades per confluència de diversos corrents o pel vent que bufa en direcció oposada al corrent.

xipolleig

Línies de trencant causada en una trobada de dos mars en un estret.

xipolleig de l'aigua

Espècie d'efervescència en la superfície de l'aigua, formant petites ones, produïdes per la trobada de corrents.

xipolleig de marea

Petites ones que es formen en la superfície de l'aigua a causa de la col·lisió de corrents de marea oposades o d'un corrent de marea que creua un fons irregular, l'origen dels xipolleig és l'existència d'ones internes en la zona.

xipollejar

Vegeu xipollar.

Xipre

Illa del Mediterrani oriental, situada a unes 36 milles al sud de les costes meridionals de Turquia i a 48 milles a l'oest de les costes sirias.

Des de 1959 constitueix un estat independent, amb capital a Nicòsia (Leukosía). La illa, que té una superfície de 9.251 km², es caracteritza per costes altes i sense ports, que expliquen en part l'escàs desenvolupament que fins a ara ha tingut el turisme nàutic; el port principal és Limassol, en la costa sud.

xiprer

El xiprer, nom comú del gènere *Cupressus*, és un arbre de zones càlides o temperades, de creixement ràpid, que pot arribar a els 20 m d'altura amb un diàmetre aproximat d'uns 60 cm. És una conífera de fulles perennes, de la família de les Cupressàcees i pertany al grup de les gimnospermes.

Creix naturalment arreu del món, amb les temperatures i sòls adequats, però és conreat comercialment a Àfrica oriental, Sud-àfrica i Nova Zelanda. Moltes de les espècies es conreen com arbre ornamental en parcs i jardins d'Europa i a Àsia se situen al costat dels temples. En Argentina el xiprer de la serralada és la conífera de major extensió geogràfica.

xiprer

Fusta de l'arbre del xiprer la seva fusta flexible i duradora, es considerada com molt bona per el folrat de bots, havent-se emprat durant segles per les peces corbes de la construcció naval.

xip-xap

Onomatopeia de la remor del xipolleig d'una massa líquida.

xiquer

Aparell compost per un quadernal i un bossell ambdós de rabissa.

xiquero

Part de la bodega destinada a corral quan es transporta bestiar (Cat., Bal., Val.).

xirga

Corda prima, sobretot la que s'usa per a estirar o lligar quelcom en les feines marineres.

xirimbec

Volantí molt llarg i reforçat, que en la part inferior duu dues o tres creueres a les quals van penjats dos bocins de pèl de cuca, cadascun amb un ham, de manera que en conjunt l'ormeig sosté de quatre a sis hams; serveix per a pescar serrans i raons

xirimberg

Vegeu xirimbec.

xirlata

Tros de taula amb que es reforça exteriorment un pal, o s'evita que tingui joc, augmentant d'aquesta manera el seu gruix del enfogonament.

xirlata

Llistó amb el qual es cobreix la separació que pot haver-hi entre dos taulons.

xirlata

Tros de taula o tauló que s'aplica on fa falta a una peça.

xirlatar

Posar xirlates.

xisclera

Petit cercol quadrat o triangular format amb llistons o barrots en la coberta entre canó i canó per a col·locar algunes bales i metralla.

xisclera

Calaix amb divisions que es col·loquen bales i metralla per al servei accidental d'un canó.

xiscleró

Cercol rectangular que es forma en diversos punts de la crugia de les bateries amb barrots clavats en la coberta per a diposit de les municions de respecte.

xisme

Liña que va proveïda de nombrosos hams, el final de la qual es fondeja mitjançant una corda amb una pedra en el seu extrem. Es disposa de manera que la corda es trenca amb facilitat es recuperen els hams.

xistera

En la pesca, especialment l'esportiva, cistell de boca estreta i base més àmplia que es col·loquen els peixos que es van obtenint.

xitxa

Sinònim de calmassa.

xiulada

Acció de xiular.

xiulada auroral

So d'existència lleugerament dubtosa que acompanya a l'aurora; si és real, ha d'estar causat per algun efecte en el sòl relacionat amb l'aurora més que per l'aurora mateixa.

xiulada curta, una

Senyal que indica «caic sobre estribord»

xiulada curta, dos

Senyal que indica «caic sobre babord»

xiulada curta, tres

Senyal que indica «vaig enrere»

xiuletada curta, quatre

Senyal que identifica pràctics en servei»

xiulada curta, cinc

Senyal que indica «senyal de dubte

xiuletada llarga

Designa un so d'una duració aproximada de sis segons.

xiulada llarga

Senyal a emetre en una recolzada sense visibilitat.

xiulada llargues dos, curtes una

Senyal que indica «pretenc avançar-lo per la seva banda d'estribord»

xiulada llargues dos, curtes dos

Senyal que indica «pretenc avançar-lo per la seva banda de babord»

xiulada llargues, curtes, llarga i curta

Senyal que indica «conforme amb l'avançament»

xiulada llarga cada dos minuts

Senyal que indica «vaixell de propulsió mecànica amb arrencada»

xiulada llarga dos, cada dos minuts

Senyal que indica «vaixell de propulsió mecànica amb arrencada»

xiulada llarga, dos curtes, cada dos minuts

Senyal que indica «vaixell sense govern, capacitat de maniobra restringida, capacitat de maniobra restringida pel seu calat, pesquer, remolcador, pesquer fondejat»

xiulades

Paràsit atmosfèric que fa escoltar una xiulada en els receptors.

S'atribueix a una propagació de les línies de força del camp magnètic terrestre a partir de llamps molt llunyans.

xiular

En l'accepció comú, ho fa el vent a l'eixàrcia quan és molt fort, un soroll agut com el d'un xiulell.

xiular el vent

Soroll del vent en les eixàrcies, quan el vent és molt fort sembla una xiulada.

xiulet

La paraula xiulet fa referència a tot dispositiu que és capaç de produir les xiuletades reglamentaries i que compleix el Reglament d'Abordatges.

xiulet atmosfèric

Pertorbació que se sent com un xiulet que es rep a freqüències molt baixes en els receptors de ràdio, originat per descàrregues elèctriques en l'atmosfera.

xiulet de boira

Xiulet utilitzat com senyal de boira.

xiulet de comandament

Instrument par a produir un so agut, emprat com a senyal sonar a la costa, al servei de la navegació de les embarcacions.

xiulet mariner

Instrument de vent, fet de plata o llautó niquelat, d'uns deu centímetres de longitud, compost d'un tub i una bola buida foradada, que usen els contramestres per cridar, dirigir i manar als mariners en la generalitat de les maniobres.

xiuletada curta

Designa un so d'una duració aproximada d'un segon.

xiuletada

Senyal feta amb el xiulet del vaixell.

xiulets

Freqüència i abast audible.

- La freqüència fonamental del senyal haurà d'estar compresa dintre de la gamma de 70 a 700 Hz. L'abast audible del senyal d'un xiulet estarà determinat per aquelles freqüències en les quals puguin incloure la freqüència fonamental i/o una o més freqüències harmòniques més elevades que quedin dintre de la gamma de 180 a 700 Hz (± 1 per 100) en vaixells d'eslora igual o superior a 20 metres, i de 180 a 2.100 Hz (± 1 per 100) en vaixells d'eslora inferior a 20 metres, i que proporcionin els nivells de pressió sonora especificats.

- Límits de les freqüències fonamentals

A fi d'assegurar una àmplia varietat de característiques dels xiulets, la freqüència fonamental d'un xiulet haurà d'estar localitzada entre els límits següents;

i) 70 a 200 Hz per a vaixells d'eslora igual o superior a 200 metres;

ii) 130 a 350 Hz per a vaixells d'eslora igual o superior a 75 metres però inferior a 200 metres.

iii) 250 a 700 Hz per a vaixells d'eslora inferior a 75 metres.

- Intensitat del senyal acústic i abast audible.

Tot xiulet instal·lat en un vaixell haurà de proporcionar, en la direcció de màxima intensitat de la xiulada i a la distància de 1 metre del xiulet, un nivell de pressió sonora no inferior al valor corresponent de la taula següent, en una banda almenys de 1/3 de vuitena dintre de la gamma de freqüències de 180 a 700 Hz (± 1 per 100) en vaixells d'eslora igual o superior a 20 metres, i de 180 a 2.100 Hz (± 1 per 100) en bucs d'eslora inferior a 20 metres.

1 Quan les freqüències amidades queden dintre de la gamma de 180 a 450 Hz.

2 Quan les freqüències amidades queden dintre de la gamma de 450 a 800 Hz.

3 Quan les freqüències amidades queden dintre de la gamma de 800 a 2.100 HzB.

- Propietats direccionals.

El nivell de pressió sonora d'un xiulet direccional no ha de ser més de 4 dB per sota del nivell prescrit de pressió acústica en l'eix en qualsevol direcció del plànol horitzontal compresa dintre de ± 45 graus a partir de l'eix. El nivell de pressió sonora en qualsevol altra direcció del plànol horitzontal no ha de ser més de 10 dB per sota del nivell prescrit de pressió acústica en l'eix, a fi que l'abast en qualsevol direcció sigui almenys la meitat del corresponent a l'eix davanter. El nivell de pressió acústica s'amidarà en la banda del terç de vuitena que determina l'abast audible.

- Posició dels xiulets.

Quan es vagi a utilitzar un xiulet direccional com únic xiulet d'un vaixell, haurà d'instal·lar-se amb la seva intensitat màxima dirigida cap a proa.

Els xiulets haurien de col·locar-se en la posició més alta possible del vaixell, a fi de reduir la interceptació del so emès per l'existència d'obstacles i també per a minimitzar el risc de danyar l'oïda del personal. El nivell de pressió acústica dels propis senyals del vaixell en els llocs d'escolta no haurà de ser superior a 110 dB (a) ni excedir, en la mesura del possible, de 100 dB (a). f) Instal·lació de més d'un xiulet. Si en un vaixell s'instal·len xiulets amb separació entre ells de més de 100 metres, es prendran les disposicions necessàries perquè no sonin simultàniament.

- Sistema de xiulets combinats.

Si, a causa de la presència d'obstacles, hi ha risc que el camp acústic d'un xiulet únic, o d'algun dels esmentats en l'apartat f) anterior, compregui una zona de nivell de senyal considerablement reduït es recomana instal·lar un sistema de xiulets combinats a fi de resoldre tal reducció. Per als efectes d'aquestes Regles es considerarà a tot sistema de xiulets combinats com un xiulet únic. Els xiulets d'un sistema combinat estaran separats per una distància no superior a 100 metres i disposats de manera que sonin simultàniament. La freqüència de cada xiulet haurà de diferir en 10 Hz almenys de les corresponents als altres.

xivato

Bor auxiliar d'una barca de sardinal que recorre tota la xarxa, una vegada calades, i que li porta el cap a l'embarcació principal abans de xorrar-la.

xixa

Es diu de la calma total.

xixarrón (chicharronia intermedia)

Arbre molt alt i gruixut, de fusta molt dura i de color cendra, en la construcció de vaixells s'empra per a, rodes de curenya i altres objectes

xixina

Pasta feta amb peix picat al morter, emprada com a esquer.

xoc

Tros de fusta que s'emboteix, s'hi fa un galze o empalma a un altre, per augmentar les seves dimensions o reomplir els buits que presenti.

xoc

És la tercera peça, que creua la unió dels semi baús i d'igual longitud en que cadascun d'ells s'hi diu compost.

xoc

Batedor, en la seva accepció de tauló amb forma de triangle col·locat dessota de les masquetes per defensar-les durant les capçades del vaixell.

xoc

Tros de tauló que s'emboteix o empalma en altre per a augmentar dimensions o emplenar buits.

xoc

Vegeu abordatge.

xocomil

En Guatemala, vent fort que bufa en la llacuna d'Atitlán.

xopa

Tros de la coberta de algunes llanxes i altres embarcacions petites que es col·loca a popa, de babord a estribord i tocant el coronament.

xorrar

Recollir una xarxa de pesca per a extreure d'ella els peixos.

xorrar molt

Deixar estela un vaixell navegant.

xuclador

Extrem d'una canonada per desaiguar, disposada quasi al pla d'un compartiment, per poder desaiguar-lo per complert.

Sol finalitzar en una reixeta metàl·lica per a impedir els pas de materials estranys: cotó, terra, fang, estelles de fusta, etc, que poguessin obstruir el tub.

Altres vegades presenta la forma d'una caixa de foneria amb orificis; aquesta caixa pren el nom de canastra.

xuclador

Remolí molt fort d'aigua.

xuclador

Indret, punt d'una massa d'aigua, al mar, en un riu, etc., on els objectes que hi floten són xuclats o atrets cap al fons.

xuclador

Element de la draga xucladora formal par un tub d'aspiració prevén a l'extrem d'un arrencador que esmicola els materials del fons que són xuclats.

xuclar

Contraient-se a els corrents, és llençar o impel·lir aquestes cap a la boca d'un canal o estret.

xuclar la corrent

Llençar o impel·lir aquestes cap a la boca d'un canal o estret.

xuclar l'ancores

Enterrar-se o enfonsar-se aquestes en el fons del mar.

xuclar l'èmbol

Succionar l'èmbol d'una bomba.

xuclera

Nansa de cinc a sis pams d'alçada, que serveix per a pescar xucles.

xufanquera

Estri semblant a una nansa, molt més petites i més cega, que serveix per agafar xufancs.

xullau

Forcat de proa d'una barca gran.

xumaca

Barca petita vella i atrotinada, que fa aigües per tot el casc.

xumassera

Peça de metall que substitueix a l'escalem en les embarcacions esportives.

xumassera

Queixal de l'orla d'algunes barques per encaixar-hi el rem.

Hi ha moltes barques que en lloc de xumassera porten escàlem.

xumassera d'embranchida

És una xumacera especial fortament subjecta al buc que transmet l'embranchida de l'hèlix i evita que aquesta embranchida afecti al motor.

Per a això duu unes espècies de ranures en el seu interior fetes amb un material antifricció, on giren uns anells de l'eix de l'hèlix, amb un sistema de greixatge continu per mitjà de bombes d'oli, per a evitar un excessiu reescalfament.

xumassera de suport

Cadascun dels suports de l'eix de l'hèlix que duen en el seu interior un coixinet i col·locats al llarg de l'eix serveixen de suport.

xunxo

Baga de ferro que subjecta els pals femelles als pals mascles [Cat.,Bal.,Val.].

xunxo

Paraula incorrecta vegi's baldufella

xupeta

Cambreta que en la coberta i enganxada al coronament que hi havia a la popa d'algunes fragates, corbetes i bergantins, entre els jardins i quina mampara de proa quedava prou distant del pal de popa.

xupeta

Cambreta que s'usava en certs vaixells per protegir al timoner de la pluja.

xurma

Vegeu xusma

xupetí

És una carrossa claraboia amb la que es cobreix la boca d'una escotilla, per resguardar de la intempèrie la part interior.

xurria

Mar de fons que xucla cap endins i que, a la riba, es caracteritza pel fort retrocés de l'aigua després de desfers'hi l'onada.

xurria

Brossa i residus del fons marí que hi deixa, com assenyament fins on ha arribat el ventall d'escuma.

xurriacada d'un pal

Sacsejada que dóna un pal en el balanç fort i viu, i al vèncer els moments d'inèrcia per a tornar sobre l'altre costat.

xurriacada d'una vela

Moviment de sacsejada del puny d'una vela, per l'acció del vent.

xusma

En les galeres, nom col·lectiu amb que es designaven els galiots, presoners, esclaus i malfactors encadenats als remes, així com als remers voluntaris i fins i tot als soldats i mariners que componien la dotació d'aquest tipus d'embarcacions.